

اصول کاتر درباره نشانه مؤلف

روش و دلیل به کار بردن آن *

نوشته چارلز ا. کاتر

تجدید نظر شده توسط ک. ا. جوتز

ترجمه پوری سلطانی

اکنون کتابداران به این نتیجه رسیده‌اند که ترتیب الفبایی برای گروهی از کتابها مناسبتر از سایر روشهاست. مثلاً اگر سرگذشتها را برحسب نام کسانی که شرح زندگیشان در کتاب آمده است طبقه‌بندی کنیم به آسانی درمی‌یابیم که Adams در اول و Washington در آخر و Jefferson در وسط قرار می‌گیرد. بدین ترتیب خواننده می‌تواند بدون بررسی فهرست کتابخانه، که موجب اتلاف وقت، آزردهی چشم و تنگ حوصلگی می‌شود، مستقیماً به قفسه‌های کتاب مراجعه کند و زندگینامه شخص مورد نظرش را بیابد، و این امتیازی است بر سایر روشها. در مورد داستانها

* رجوع کنید به :

«Plan for numbering with special referencetofiction, a library symposium.»

library journal, 4 : 38-47 .

نیز، چنین ترتیبی خواه برحسب نام نویسندگان و خواه برحسب نام کتاب ضروری است و همچنین برای کتابهای شعر و نمایشنامه هم این روش قابل استفاده است. درحقیقت در همه طبقات این روش بر روش قطع که فقط ظاهر کتابخانه را منظم می نماید، یا روش شماره ثبت که به کلی فاقد هرگونه امتیازی است، ارجحیت دارد.*

از طرف دیگر برای ایجاد نظم در کتابخانه، نشانه یا علامتی روی عطف کتاب لازم است. عنوان، چاپی عطف کافی نیست، زیرا که غالباً فاقد کلمه ای است که کتاب برحسب آن فهرست می شود؛ اگر هم این کلمه وجود داشته باشد باز کسی که کتابها را در طبقه ها جای می دهد نمی تواند با یک نگاه کلمه مورد نیاز را تشخیص دهد. گذشته از این، آنچه مورد نیاز ماست علامت کوتاهی است که فقط بزرگ کتاب دلالت کند و متعلق به هیچ نسخه دیگری نباشد زیرا فقط بدین ترتیب است که پیدا کردن کتاب مورد نظر خواننده، به راحتی میسر می گردد. از این رو، در قسمت پائین عطف هر کتاب به ترتیب مطالب زیر را باید نوشت:

۱- خط اول، حرفها یا عددهایی که مبین طبقه اصلی و فرعی کتاب است.
 ۲- خط دوم، حرف اول نام خانوادگی نویسنده به اضافه اعداد خاصی که بعداً شرح داده خواهد شد.

۳- خط سوم، حرف اول نام کتاب (نام کتاب را فقط در صورتی به کار می بریم که در کتابخانه از یک نویسنده دو کتاب با شماره طبقه بندی مشترک داشته باشیم).

* برخی معتقدند که بهتر است که کتابهای علمی را برحسب شماره ترتیب در قفسه ها قرار دهیم تا کتابهای قدیمی در هر موضوع در ابتدا و کتابهای جدید در انتهای طبقه قرار گیرند. این تنها هنگام تجدید نظر در ترتیب کتابهای یک کتابخانه قدیمی میسر است؛ در یک کتابخانه تازه یا در تاریخ آینده یک کتابخانه قدیمی، این روش ارزشی ندارد مگر اینکه کتابخانه کتابهای خود را همیشه برحسب انتشار کتابها دریافت کند و هرگز کتابهای قدیمی را که به عنوان هدیه فرستاده می شوند، قبول نکند. ترتیب تاریخی، بر مبنای ورود کتاب به کتابخانه، روشی بسیار سطحی است.

۴- در همان خط ، هرگاه از کتابی بیش از یک نسخه داشته باشیم عدد ۳۰۲ و جز آن را برای نسخه های بعدی اضافه می کنیم .

طبقه ، نویسنده ، نام کتاب ، و تعداد نسخه ها	طبقه ، نویسنده و نام کتاب	طبقه و نویسنده
YF .D314. r4 رابینسون کروزو اثر دفو نسخه چهارم	YF .D314. r رابینسون کروزو اثر دفو	YF .D314. داستانهای Defoe

ترتیب الفبایی

کتابها به ترتیب حروف الفبا ، برحسب نام نویسند در طبقه ها نگهداری می شوند . بدین ترتیب که با حرف اول نام خانوادگی نویسنده* و یک یا چند عدد که از جدول مخصوص استخراج می شود کتابها را نشانه گذاری می کنیم . عددهای ابتدای جدول از آن کتابهایی خواهد بود که نام نویسنده آنها با حروف اول الفبا

* در مورد کتابهایی که نویسنده ندارند (کتابهای گمنام ، نشریات ادواری ، نشریات دولتی و جز آن) ترتیب الفبایی ، بنا بر « قواعد فهرست فرهنگی کاتر » ، برحسب سرعنوانی خواهد بود که برای برگه فهرست نویسی انتخاب شده است . در مورد سرگذشتها ، اگر از جدول طبقه بندی دیویی استفاده می شود نام شخصی که شرح حالش در کتاب آمده است باید مورد استفاده قرار گیرد نه نام نویسنده . اگر از Expansive classification (طبقه بندی بسط کاتر) استفاده می شود ، نام شخص مورد بحث خود جزئی از شماره طبقه بندی قرار می گیرد . مثل زندگی Gerry که شماره طبقه بندی آن می شود EG379.

شروع می‌شود و به همین ترتیب کتابهایی که نام نویسنده آنها با حرفهای بعدی الفبا شروع می‌شود عددهای بعدی جدول را دارا خواهند بود. مثلاً :

Garfield,	G231	Gove,	G666
Gerry	G374	Grand,	G751
Gilman,	G484	Grote,	G881
Glover,	G566	Guizet,	G969

هرگاه کتابها از روی این شماره‌ها منظم شوند ، خود به خود برحسب نام نویسنده الفبایی خواهند شد .

روش به کار بردن جدول

۱- چند حرف اول نام خانوادگی نویسنده را در جدول پیدا می‌کنیم عددهایی که در مقابل آن می‌آید به اضافه حرف اول نام خانوادگی نویسنده «نشانه» مورد نیاز است . مثلاً برای نام Lounsbury جدول تا Loun 889 را می‌دهد ؛ بنابراین «نشانه» مورد نیاز L889 است و نشانه Aldrich (Aldr 318) A365 است ، و نشانه Terhune (Terh 318) T318 است . Huxley می‌شود H986 و Macaulay می‌شود M117 و Spenser می‌شود S748

در فهرستهای چاپی ، باید دقت شود که ارقام قدیم (1, 2, 3, 4 و جز آن) که در آن عدد یک شبیه I کوچک چاپی است ، بکار برده نشود .

۲- هرگاه حروف اول نام نویسنده در جدول یافت نشود، عدد مربوط به حروف ما قبل را در ترتیب الفبائی انتخاب کنید .

مثلاً کلمه Detm در جدول نیست ؛ بنابراین برای نام Detmold باید شماره مقابل Deti را انتخاب کرد که در نتیجه، نشانه D481 به دست می‌آید. برای Pecksniff شماره مقابل Peckh را برمی‌گزینیم که نشانه P368 به دست می‌آید، و برای Mixer شماره Milt را که M685 به دست می‌آید .

۳- اگر نشانه به دست آمده قبلاً مورد استفاده قرار گرفته باشد یک عدد دیگر به سمت راست آن اضافه کنید.

مثلاً اگر بخواهیم Herdman را بین Herder که نشانه آن H547 و Herefore که نشانه اش H542 است، قرار دهیم، رقم دیگری به Herdman اضافه می‌کنیم که می‌شود H5414. اگر نویسنده‌ای به نام Harrison, Frederic با نشانه H319 داشته باشیم، باید به Harrison, James نشانه H3193 را بدهیم. به همین ترتیب به Harrison, John نشانه H3195 را و به Harrison, Louis نشانه H3197 را و جز آن. این کار می‌تواند به همین ترتیب تا هر کجا که بخواهیم ادامه یابد.

در حین افزایش رقم جدید باید جوانب کار را در نظر داشت تا نام جدید در بهترین فاصله از نظر الفبایی قرار گیرد، به طوری که در دو طرف محل خالی برای افزایشهای بعدی باقی بماند.

به استثنای طبقات بسیار وسیع، مانند داستانها و سرگذشتها، نیاز به شماره پنجم نادر است، اما انتخاب نادرست چهارمین رقم ما را از انتخاب شماره پنجم ناگزیر می‌سازد.

مادامی که شماره‌های دیگر آزاد است باید از بکار بردن شماره یک خودداری کرد، زیرا با استفاده از آن دیگر نمی‌توان هیچ رقمی به آن افزود، مثلاً بین ۲۲ و ۲۲۱ چیزی قرار نمی‌گیرد. فقط در شرایطی بسیار استثنایی می‌توان از صفر استفاده کرد زیرا اکثراً با حرف O اشتباه می‌شود. * از این مشکل که بگذریم، ۲۲۰ بین ۲۱ و ۲۲ قرار می‌گیرد.

۴- بهتر است، حتی در کتابخانه‌های کوچک، برای سرگذشت و داستان همانطور که در جدول مشاهده می‌شود، سه رقم به کار برد. (به استثنای حرفهایی که در جدول فقط دو رقم برایشان منظور شده است، مثل o, i, e, u) در طبقات دیگر معمولاً دو رقم اول کافی است و در طبقات بسیار کوچک فقط به رقم اول احتیاج است

۵- اعداد را ده‌دهی فرض می‌کنیم و در نتیجه کتابها را در طبقه‌های کتابخانه

بدین ترتیب قرار می‌دهیم : $H_2, H_{21}, H_{211}, H_{2111}, H_{21112}, H_{22}, H_{23}, H_{233}$,
 H_3, H_{24} و جز آن یعنی :

کلیه شماره‌هایی که با عدد ۲ شروع می‌شوند قبل از شماره‌ای که با عدد ۳ شروع می‌شود قرار می‌گیرند.

کلیه شماره‌هایی که با عدد ۲۱ شروع می‌شوند قبل از شماره‌ای با عدد ۲۲ شروع می‌شود قرار می‌گیرند. کلیه شماره‌هایی که با عدد ۲۲۱ شروع می‌شوند قبل از شماره‌ای که با عدد ۲۲۲ شروع می‌شود قرار می‌گیرند. همانطور که در واژه‌نامه‌ها کلماتی که با «ا ب» شروع می‌شوند بر کلماتی که با «ا پ» شروع می‌شوند مقدمند و کلماتی که با «ا پ ا» شروع می‌شوند جایشان پیش از کلماتی است که با «ا پ ب» شروع می‌شوند.

گروهی روش ده‌دهی را مشکل می‌پندارند و می‌اندیشند که لااقل آموختن آن به «کمک کتابداران» کم استعداد - در کتابخانه‌ای که به روش باز اداره می‌شود - و کسانی که برای درک مطالب علاقه‌ای از خود نشان نمی‌دهند، خالی از اشکال نیست. با اطمینان می‌گوییم که با توضیحات کافی، شبیه آنچه در بالا آمد، من تاکنون با هیچ کس اعم از دختر و پسر، یا زن و مرد به مشکلی برخورداده‌ام. اما اگر دلیل اساسی اعتراض به این نوع نشانه مؤلف فقط همین است، می‌توان با به کار بردن اول نام مؤلف به اضافه دو رقم برای تمام طبقات و به حساب آوردن آنها به منزله ارقام ترتیبی، این مشکل را حل کرد. در این صورت هرگاه نشانه دو نام همسان بشود، و ضرورت یک تقسیم فرعی پیش‌آید، می‌توان مجدداً از یک سلسله ارقام ترتیبی جدید - مثلاً از ۱-۹ یا از ۱۰-۹۹ - استفاده کرد. ضمن افزودن این اعداد به شماره قبلی باید پس از دو رقم اول نقطه گذاشت. مثلاً $H_{21.1}$ و $H_{21.11}$ حتی بی‌استعدادترین «کمک کتابدار» نیز ترتیب $H_{34.1}$ و $H_{34.2}$ و $H_{34.3}$

و H34.4 و جز آن را درك خواهد کرد . چون به کار کردن دو نقطه اعشاری (H34.2.1 و H34.2.2) نامأنوس به نظر می‌رسد ، بهتر است در مجموعه‌های وسیع مثل داستان و سرگذشت ، دو رقم بعد از اعشاری به کار ببریم . مثل H34.11, H34.12, H34.13 و جز آن .

البته روش عدد ترتیبی مغایر افزایش عدد تا بینهایت است . زمانی می‌رسد که برای یک نام جدید جای مناسبی وجود ندارد ، زیرا شماره‌اش را قبلاً به نام دیگری داده‌ایم . ولی نشانه‌ای که شامل حروف اول نام نویسنده و چهار رقم است گنجایشش بیش از آن است که در کوتاه مدت با بن بست روبرو شود . اگر هم چنین وضعی پیش بیاید ، باز هم بکار بردن ترتیب تقریبی الفبایی بهتر از رعایت نکردن آن است .

علائم اضافی*

در طبقه‌ها سه حرف الفبا باید به قطع اختصاص داده شود که عبارتند از :
 ۵ برای کتابهایی به طول ۲۵ سانتی متر یا کمتر ، Q برای ۲۵ تا ۳۰ سانتی متر
 و F برای بالاتر از ۳۰ سانتی متر . اما به جای این حروف علائم خاصی به کار برده می‌شود تا شماره طبقه بندی را از نشانه مؤلف - و - کتاب متمایز گرداند . این علائم عبارتند از نقطه (.) برای ۵ و قطعه‌های کوچک ، علامت جمع (+) برای Q و || برای F .

در کتابخانه‌های کوچک بهتر است فقط یک ردیف الفبایی برای همه کتابها برگزینیم و اگر ارتفاع چند کتاب بیش از بلندی طبقه‌ها بود ، آنها را به پهلو بخوابانیم . نیز می‌توان کتابهای بسیار بزرگ را در قفسه‌های مخصوص نگهداری کرد . ولی دریک کتابخانه نسبتاً بزرگ ، وبخصوص در کتابخانه‌هایی که کتابهای قدیمی زیاد دارند احتمال وجود کتابهای folio و quarto بسیار است و برای آنها باید

باید ترتیبی داد تا ضمن اینکه در یک جا قرار دارند ، در جوار کتابهای کوچکتر هم موضوع خود نیز باشند .

بهتر است همیشه کتابها را با علایم Q یا F مشخص سازیم ؛ ولی این دو قطع اگر در یک ردیف الفبایی در طبقه ها قرار بگیرند ، سودمندتر است . بخصوص وقتی که فقط چند Folio داشته باشیم و تعداد زیادی Quarto ، یا برعکس ، چند Quarto و تعداد زیادی Folio .

سه علامتی که قطع را مشخص می کنند برای برگه های فهرست و پشت صفحه عنوان است ؛ و در پشت نویسی کتابها به کار نمی رود . در بسیاری از موارد قطع کتاب به مسئول منظم کردن کتابها در قفسه ها نشان داده می شود تا کتابی بقطع Quarto در طبقه Octavio قرار نگیرد .

۷- برای نشانه گذاری کتابهای Quarto و Folio معمولاً یک رقم کفایت می کند زیرا عموماً تعداد این کتابها انگشت شمار است . بنابراین علائم کمتری برای تمایز آنها لازم است ؛ در قطع Folio نیز اکثراً حرف اول نام به تنهایی کافی است .

۸- برای تمایز بین کتابهای هم موضوع که همه اثریک نویسنده باشد کافی است نشانه هر اثر را که عبارت از حرف یا حروف اول کلمه مهم عنوان است ، بعد از شماره نویسنده قرار دهیم . مثلاً آهنگهای دیکنز (Chimes) D548c ، آوازهای کریستمس (Chrismtas Carol) D548 CH ؛ و کتاب دیگر او درباره آوازهای کریستمس به نام (Cricket on the hearth) D548 CR ؛ دیوید کاپرفیلد (David copperfield) D548D ؛ دنی و پسر (DorbeC and son) D548Do

۹- نسخه ها یا تحریرهای (editions) بعدی با اضافه کردن ۲ ، ۳ و ۴ به نشانه اثر مشخص می شود .

مثلاً تحریر دیگری از Dnobe 3 son را به صورت D548Do2 می نویسم .

۱- علایم خاص برای ترجمه ها به منظور استقاده در کتابخانه های بزرگ

یا در مجموعه های اختصاصی کتابخانه های کوچک ، عبارت است از حرف اول زبان

با حروف بزرگ (بعد از علامت قطع) به نشانه نویسنده اضافه می‌شود مثل :

Gothe' s	Dramatische Werke	. G599
»	Dramatic Works	. G599 .E
»	Oeuvres dramatiques	. G599 .F
»	Faust	. G699If
»	Faust , in English	. G569f. E

۱۱- هر گاه از کتابی چند ترجمه در دست باشد آنها را با اضافه کردن اول

نام مترجم بر نشانه زبان از هم متمایز می‌کنیم . مثلاً

Faust, in the	original	. G599f
» » »	English by Austin	. G699f . Ea
» » »	» » Bernays	. G599f . Eb
» » »	» » Blackle	. G599f . Ebl
» » »	» » Bowen	. G599f . Ebo
» » »	» » Brooks	. G599f . Ebr
» » »	French » Blaze de Burg	. G599f. Fb
» » »	Italian » Maffei	. G99f. Im

گرچه این علایم طولانی به نظر می‌رسند ، باید بخاطر داشت که در یک مجموعه کوچک ابدأ بکار نمی‌روند و در کتابخانه‌های بزرگ نیز بندرت به آنها احتیاج می‌افتد . از این گذشته ، اگر کسی بخواهد آنها را به کار برد آزاد است که از ترتیب دقیق و صحیح چاپهای (Versions) مختلف چشم‌پوشد و کتابها را بر حسب ورودشان به کتابخانه شماره‌ترتیب بدهد . این در روش بسته کاملاً مناسب است ، در روش باز نیز تا وقتی تعداد تحریرها و ترجمه‌ها زیاد نیست ، اشکالی ندارد . اما البته این برای کتابهای « کلاسیک » کتابخانه‌های دانشگاهی که معمولاً تعدادشان بسیار است ، یا آثار کسانی چون شکسپیر ، گوته یا دانته در کتابخانه‌های عمومی بزرگ مناسب نیست .

۱۲- برای تمایز نویسندگان سرگذشتها - که برحسب نام صاحب سرگذشت مرتب می‌شوند - حروف اول نام آنها را به طرف راست نشانه می‌افزاییم. مثل :

Chadwick's Defoe .D3I4C

Morley's Defoe .D3I4M

Wilson's Defoe .D3I4W

۱۳- هرگاه در یک مجموعه بزرگتر، تعداد تحریرهای اثر واحد به ۹ عدد یا بیشتر برسد، تحریرهای مختلف را می‌توان به جای شماره ۲ و ۳ و ۴ با اضافه کردن سال انتشار از هم متمایز کرد. (معمولاً از اولین جلد اگر بیشتر از یکی باشد) مثلاً :

Paradise Lost,	ed 1667	. M662p	1667
»	»	reprint of same	. M662p 1667 . 2
»	»	ed of 1732	. M662p 1732
»	»	ed of 1754	. M662p 1754
»	regained	. M662R	

۱۴- هرگاه بخواهید نقد بر اثری را همراه اثر نگاه دارید، بعد از نشانه اثر (Work Mark) حرف بزرگ Y اضافه کنید و (اگر لازم باشد) حرف اول نام منتقد را نیز بدان بیفزایید. برای واژه‌نامه‌ها و کشف‌اللغتها (Concordances) حرف Z. اضافه

کنید. مثلاً کتاب Frehse به نام **Worterbuch zu Reuter's Sammtlichen Werhen** علامتش Zf . R447 خواهد بود.

بنابراین علایم مختلف عبارتند از

طبقه CE

قطع + , ||

نویسنده D553

اثر D

- نسخه یا تحریر 4, 3, 2
- نسخه یا تحریر وقتی تعداد زیاد باشد 1887
- ترجمه وقتی تعداد زیاد باشد (به انگلیسی) E
- نسخه‌های دیگر ترجمه انگلیسی E₂, E₃
- ترجمه شخص دیگر (d حرف اول مترجم) Ed
- نقد یا بررسی آثار Y
- واژه نامه Z
- نسخه دیگر واژه نامه (P حرف اول نام نویسنده واژه نامه است) Z_p

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
رتال جامع علوم انسانی